

חג הסוכות

בסוכה... שכל המצטער בישיבת הסוכה פטור משיבתה"ל

אין אבער נאך אלץ ניט גלאטיק, ווייל ביי כ"ק מו"ח אדמו"ר האט די גשמיות דיקע טירחא בכוח ניט תופס מקום געווען, אפילו ווען עס האט זיך גערעדט בלויז וועגן א הידור מצוה: און ווי מ'האט געזען בהנהגתו בענין הסוכה גופא בנוגע לאכילה ושתיה, אז ער האט זיך ניט גע-רעכנט מיט קיין שווערקייטן און האט אין דעם מחמיר געווען (און אפילו בשמיני עצרת), ביז, ווי מ'האט געזען, אז אפילו אין די צייטן פון ירידת גשמים, וואס ע"פ דין מעג מען דעמאלט עסן בבית, האט ער אויסגעמיטן עסן חוץ לסוכה.

אין מובן אז זיין ניט מהדר זיין צו שלאפן אין סוכה אין ניט געווען מצד דער טירחא וצער גשמי.

ב. עס איז ידוע דער פתגם פון כ"ק אדמו"ר האמצעי בנוגע לשינה בסוכה — „ווי קען מען שלאפן אין מקיפים דבינה". דאס מיינט: אין סוכה איז מאיר זייער א גרויסער גיטלעכער אור, וואס

א. אין הנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע ישיבה בסוכה, האט מען געזען א דבר והיפוכו:

ביי אכילה ושתיה בסוכה איז ער גע-ווען נוהר עד קצה האחרון, ער האט מחמיר געווען אז אפילו שתיית מים זאל ניט זיין חוץ לסוכה (און די זהירות איז געווען אפילו בשמיני עצרת):

משא"כ בנוגע שינה בסוכה איז, אדרבה — מען האט געזען אז ער איז ניט געשלאפן אין סוכה (נאך בבית).

ולכאורה איז אדרבה: דער חיוב פון שינה בסוכה האט אין זיך מער חומרא ווי דער חיוב פון אכילה בסוכה — אכילת עראי (ועאכילי שתיית מים) איז מותר חוץ לסוכה, בעת אז שינת עראי איז אסור חוץ לסוכה.

און אע"פ אז מחמת די טירחות און שווערקייטן פון שינה בסוכה מצד תנאי המקום והזמן כו', איז מען ע"פ הלכה פטור פון שינה בסוכה (ווי דער דין איז, אז „במקומות הקרים שיש צער לישן בסוכה מחמת הקור... אין צריך לישן

(1) ראה משנה סוכה כו. ב. רמב"ם הל' סוכה פ"ו ה"ג. ושו"ע אי"ח סת"ל"ט סי"ב. שו"ע אדה"ז שם סי"ב.

(2) ראה בהגחי חג הסוכות (ס' המנהגים — בהגחי חב"ד ע' 67. הוספית לשו"ע אדה"ז (הוצאת מה"ת) שם תשכ"ה. ב).

(3) ראה ס' השיחות תשי"ה (ע' 35), וכן שיחת ליל א' דסוכות תרצ"ט וס' השיחות תרצ"ו — חורף הש"ת (מה"ת בריקלין, תשמ"ט) ע' 295 — בנוגע לאדמו"ר הרשב"י נ"ע.

(4) סוכה כה. א (במשנה). שם כו. א. רמב"ם ושו"ע שם. שו"ע אדה"ז שם סי"ז.

(5) שו"ע אדה"ז שם ס"ח (וש"ג).

(6) משנה סוכה כח. ב. רמב"ם שם ה"ג. ושו"ע שם סת"ל"ט סי"ה ואל"ף. שו"ע אדה"ז שם סי"ז. סכ"א ואל"ף.

(7) ראה השק"ט ע"ד ההלכה בשורת מנחת אלעזר ח"ד ס"ח לא (וישם, שתלמידי הבעש"ט דור אחר דור נהגי לישב בסוכה ז' ימי החג גם אם ירדו גשמים).

(8) ראה שיחת ליל א' דסוכות תרצ"ט (הג"ל) — ושם הוא באר"א קצת.

(9) ראה באר"א ס. טו (סוכה הוא אור המקיף בבינה) — כזהר ויקרין (נסמן ביאר נתיב שם). וראה בהנסכו לקמן הערה 66. ועוד.

אין צו הויך צו קענען אראפקומען בהת-
לבשות אין דעם אדם (כפנימיותו), נאָר
דער אור נעמט אים אַרום בבחי' מקיף
(אזוי ווי א סוכה כפשוטה, וואָס געמט
אַרום דעם אדם, און נישט נאָר דעם אדם
אַליין (עכ"פ ראשו ורובו¹⁰), נאָר אויך
שולחנו¹¹ — באופן אַז אַלע זיינע ענינים
דאַרפן געטאָן ווערן אין דעם מקיף
הסוכה — „תשבו כעין תדורו¹²“, און
וויבאַלד אַז דאָרט איז מאיר אַזא הויכער
אור אלקי — ווי קען מען גאָר דאָרט
שלאָפן¹³! ע"ד לשון הכתוב — „אכן

(10) סוכה ג. א.

(11) ראה סוכה כה, א (במשנה). רמב"ם שם ה"ח.
טושיע שם סתרי"ד ס"ד. וראה צפני"ג דלקמן
הערה 25.

(12) סוכה כח, סעי'ב. ושי"ג.

(13) ואין להקשות מדוע לא מצינו הנהגה כזו
בדורות שלפניו, גם לא אצל הגדולים כו' שידעו
מתורת הקבלה ובדאי הרגישו אור המקיף דסוכה
— כי אצל יחיד סגולה אלה, גם שינתם היתה (לא
(רק) תוצאה מצד טבע הגוף, כ"א) מדרגה גבוהה
ביותר כעבודת ה' (השייכות למקופים דבינה).
ולהעיר ממדול (כ"ר פ"ד, ט, וראה פד"א פ"ב)
דבעת השנה הנשמה שואבת חיים מלמעלה.

ו"ל שהמבואר בפנים שייך לגילוי תורת חב"ד,
שענינה להמשיך עניני פנימיות התורה באופן שגם
שכל האנושי יוכל להשיגם, עד שפועל על הגוף
ונפש הטבעית כו' — וע"ז נמשך המקיף דסוכה
באופן שנגרש גם בגוף כפי שהוא בטבעו וגשמיותו
[שלא תבע אדהאמי' ענין זה (העדר השנה בסוכה)
אצל חסידים (שיחה שבהערה 8), וראה ס' השיחות
תשי"ה ע' 33: דער מקיף פון סוכה . . אַלע קענען
דאָס דערהערן].

ובזה מובן ג"כ הטעם שענין זה נתגלה ע"י

(*) להעיר ממשנית במקרא מחז"ל (רש"י
בהעלותך ח, ג, ועד"ז בס"פ צו). להגיד שבחו של
אהרן שלא שינה — דלכאורה תמוה, מאי קמ"ל,
אלא — דאף שהרגיש כל הגילויים העליונים
שבמנוחת המקדש מי"מ לא בטלו חושיו ע"י
וההדלקה הגשמית היתה מדויקת בכל פרט ופרט.
(**) ולכן גם אצל רבותינו נשיאנו (שעל ידם

יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (שאם
ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה)¹⁴.

ופשיטא אַז דאָס איז ע"פ הלכה
ובפשטות: ער לייגט זיך שלאָפן בסוכה
און קען נישט איינשלאָפן ווערן בשום
אופן, איז ע"פ שו"ע בפשטות אַז ער גייט
שלאָפן בביתו. און אויב באַ עס איז
זיכער בודאות¹⁵ אַז ער וועט נישט קענען
איינשלאָפן ווערן בסוכה — דאַרף ער
מלכתחילה נישט פראווען עס.

דאָס איז אויך בפשטות דער טעם
פאַרוואָס כ"ק מו"ח אדמו"ר איז נישט גע-
שלאָפן אין סוכה: זיצנדיק אין סוכה
האַט ב"י אים מאיר געווען בגלוי דער
אור מקיף פון סוכה און דאָס האָט אים
נישט דערלאָזט איינשלאָפן¹⁶ צו ווערן אין
סוכה.

ויש להוסיף בזה ולהמתיק ע"פ הלכה
בנוגע דעם חילוק פון אכילה ושתי' אין
סוכה און שלאָפן בסוכה:

אדמו"ר האמצעי דוקא — שענינו ה' להמשיך תורת
החסידות באופן ד"בינה" (ס' השיחות תשי"ה ע' 60.
וראה לקו"ש ח"ה ע' 131. ועוד. לקלו"צ אגרות ע'
שלד ואילך) — כי נוסף לזה שהמשכת המקיף
בפנימיות שייכת לבינה, אור בכלי, הנה המקיף
דסוכה הוא — מקיף דבינה.

(14) ויצא כח, טז ובפרש"י.

(15) להעיר מענין דוגמתו שמצינו בחג הסוכות
— שמצד גודל השמחה דשמחת ביה"ש, לא טעמנו
טעם שינה (סוכה גג, א (מתוספתא שם פ"ד, ג).
ירושלמי שם פ"ה ה"ב).

(16) ודאי ע"פ שו"ע, כמובן (ע"י שהשתדל בזה
בעבר או גם בהווה, וכי"כ השערה ע"פ שו"ע).

(17) משא"כ אכילה ושתי' (ע"י בשיתיה שבהערה
8 — החילוק בין שינה ולימוד כו'), ולהעיר,
שאוכלין קדשים בעזרה אבל אין ישיבה (וכשי"כ
שינה) בעזרה (יומא כה, א. ושי"ג).

היתה המשכה זו) היתה הנהגה בהתאם לזה (אף
שפשוט שגם אצלם היתה השינה ע"ד המבואר
בפנים ההערה). ואכ"מ.

ווי גערעדט כמה פעמים איז תורתנו הקדושה א תורה אחת — פנימיות התורה (ומנהגיה) און חלק ההלכה שבתורה זיינען „כולא חד“ (ווי עס שטייט אין זהר²² אז נגלה דתורה און נסתר דתורה זיינען ווי א גוף ונשמה) — ד.ה. אז אלע חלקי התורה זיינען מתאים איינער מיט די אנדערע און זיינען עולה בקנה אחד: איז דערפון פאר שטאנדיק, אז די מנהגים פון גדולי ישראל (וההלכים בעקבותיהם) וואס תוכנם איז לכתחילה מיוסד אויף פנימיות התורה, מוזן זיין כהתאם צו זייער ענין ע"פ הלכה²³.

איז ניט מוכן בנדו"ד: וויבאלד אז ע"פ ההלכה איז די מצוה פון סוכה מחייב אז מ'זאל אין איר שלאפן²⁴ — ווי קען זיין, אז דער תוכן פנימי פון סוכה (דער „אור מקיף“ וואס איז מאיר אין סוכה) זאל זיין בסתירה לזה (און ניט דערלאזן שינה בסוכה)?!

או — נוסף לזה: דער ביאור הנ"ל (סעיף ב) איז נאך א היתר אויף צו ניט שלאפן אין סוכה (וויבאלד אז „תשבו כעין תדורו“, כנ"ל): אבער ס'ו"ס פעלט לכאורה אין קיום מצות סוכה: און ווי קען מען זאגן, אז דער תוכן פנימי פון סוכה זאל גורם זיין אז עס זאל פעלן ח"ו אין קיום מצות סוכה (בפשטות ע"פ הלכה) כדבעי ובשלימות? ולכאורה, אדרבה: צום תוכן פנימי פון א מצוה (בענינו — דער גילוי אור מקיף פון

בנוגע דעם גדר פון „תשבו כעין תדורו“²⁵, איז דער אלטער רבי מבאר²⁶, אז „כל טירחא יתירה שאין האדם מצטער ומונע א"ע מטרחא זו כדי לישב בביתו בקביעות אין מחויב לטרוח כדי לישב בסוכתו בקביעות“: ועד"ז בנוגע לשינה, אז אויב דאס איז באופן „שאם הי' לו טרחא כזו לישן בביתו לא הי' ישן בביתו א"צ לישן בסוכה שכל המצטער בשיבת הסוכה פטור משיבתה“²⁷ [און ווי ער איז מבאר²⁸, אז דער פטור פון מצטער ביי סוכה קומט מצד דעם כלל פון „תשבו כעין תדורו“, וואס „אף בכל השנה אין אדם דר במקום שהוא מצטער“: און דעריבער, ביי יעדן ענין וואס ווערט ניט נכלל אין „תדורו“ בבית, איז אויף דעם ניט חל דער חיוב פון „תשבו“ (בסוכה)].

ועד"ז בענינו: כמצב וועגן וועלכן עס רעדט כ"ק אדמו"ר האמצעי אדער (הנהגת) כ"ק מ"ח אדמו"ר אז דער גודל הגילוי שבסוכה איז א מניעה ועיכוב צו שינה, איז מען דערפאר גופא פטור פון שינה בסוכה²⁹, וויבאלד אז אויך בבית וואלט מען ביי אזא מצב ניט געקענט שלאפן³⁰.

ג. מען דארף אבער האבן א ביאור אין דעם:

(18) שו"ע סתר"ט סו"ס"ד.

(19) שם ס"ח.

(20) שם סתר"ט ס"ה (מתני' הולכי דרכים —

סוכה כו, א).

(21) ואינו שייך בזה בטלה דעתו אצל כל אדם (ראה רמ"א ושו"ע אדה"ז סתר"ט ס"ד (סי"א)) — כי נוסף לזה שאם ידוע שהוא מאניני הדעת כ"י פטור (שו"ע אדה"ז שם), הרי גם בנדו"ד „דרכן של בניא להצטער מחמת דבר זה“ (לי אדה"ז שם), אלא שאין מרגישים המקיפים כ"י (אבל באם היו מרגישים, בודאי שלא היו יכולים לישון כ"י).

(22) ראה לקמן (ס"ח) בנוגע להלכה כשאר בני אדם.

(22) ח"ג קנב, א.

(23) ראה גם דרמ"צ (ה, א, כב, ב): הגליא הוא כפי הסתים כגוף לנפש. — וראה של"ה בית חכמה (טז, א). ועוד.

(24) ועד שהסוכה צ"ל במקום הראוי לשינה, ואם עשה במקום שיהי' לו צער בשינה הי' סוכה פסולה ואינו יוצא בו אפילו באכילה (רמ"א שם. שו"ע אדה"ז שם ס"ו).

סוכה) קען מען צוקומען דוקא לאחרי וע"י קיום המצוה בפשטות ובגשמיות!

ד. לכאורה יש לומר ע"פ המבואר אין צפנת פענח²⁴ — אז עס איז דא א חילוק עקרי צווישן אכילה ושת' בסוכה און שינה בסוכה: אכילה ושת' זיינען קיום מצות סוכה²⁵, משא"כ שינה בסוכה לא הוה קיום מצוה רק שאסור לישן חוץ לסוכה²⁶. און עפ"י איז ער מבאר וואס אין גמרא²⁷ און רמב"ם²⁸ (ביים תיאור פון מצות ישיבה בסוכה²⁹) ווערט ניט דערמאנט דער פרט פון שינה, נאר בלויז אכילה ושת' — „אוכל ושותה ומטייל בסוכה“³⁰ (און ניט שינה).

[דערמיט פארענטפערט ער אויך בפשטות די שאלה³¹ — פארוואס מאכט מען ניט קיין ברכה אויף שינה בסוכה? — ווייל מיט שינה בסוכה טוט זיך ניט אויף דער קיום מצות סוכה, נאר בלויז אז ענין פון שלילת האיסור, וואס מען טאר ניט שלאפן חוץ לסוכה].

דערפון איז פארשטאנדיק, אז אויך ווען איינער שלאפט בהיתר חוץ לסוכה, וויבאלד אבער ער איז אוכל ושותה בסוכה, פעלט ביי אים גארניט אין קיום מצות ישיבה בסוכה.

ועפ"י איז מובן, אז ס'איז ניטא קיין

(24) על הרמב"ם הל' סוכה פ"ו ה"ב.

(25) ויתירה מזו — האכילה „עושה את הסוכה לסוכה“ (צפע"נ שם. ע"ש). וראה לקמן הערה 56.

(26) סוכה כח, סע"ב.

(27) שם.

(28) ורק בהלכה שלאח"ז מביא הרמב"ם שישנים בסוכה — ראה לקמן הערה 37.

(29) כ"ה כגמ'. וברמב"ם השמיט „ומטייל“ ובמקומו — ודר"י וראה ל' הרמ"א (ואדה"ז) שהובא לקמן סעיף ה. ואכ"מ.

(30) תורה שכתב — ברכות יא, ב. וראה גם רא"ש שם (פ"א ס"ג) וסוכה פ"ד ס"ג.

סתירה אין דעם, וואס לויט תוכנה הפנימי איז סוכה „מבלבל“ ענין השינה, בו בזמן אז ע"פ הלכה מוז מען גאר שלאפן אין א סוכה — ווייל שינה בסוכה איז ניט א חלק פון עצם מצות (ישיבה ב)סוכה: דער חיוב פון שינה בסוכה איז נאר א (תוצאה פונעם) איסור צו שלאפן חוץ לסוכה, כנ"ל. ובנדו"ד, וויבאלד דאס איז גורם צער כו', איז דער איסור מלכתחילה ניטא.

[ואיז להקשות: סו"ס איז נאך אלץ ניט גלאטיק — ווי איז שייך אז ע"פ הלכה זאל מצות סוכה גורם זיין אן איסור צו שלאפן חוץ לסוכה³², בעת אז מצד דעם תוכן פנימי פון דער מצוה איז, אדרבה — די שינה חוץ לסוכה איז א דבר המותר (און אפילו אז אופן הראוי)?

— ווייל התורה על הרוב מדבר'י — פרטי המצוות זיינען אויסגעשטעלט לויטן תוכן הענין ווי ס'איז ביי רוב בני אדם, און וויבאלד אז רוב בני אדם זיינען ניט מרגיש דעם אור מקיף פון סוכה, ווערט אדרבה, א חיוב פון שינה בסוכה (ווייל עס מוז זיין „תשבו כעין תדורו“): און דער פאר איז קיין סתירה ניט, וואס ביי א מיעוט — די יחידי סגולה³³ וועלכע זיינען יע מרגיש דעם אור מקיף פון סוכה³⁴ — איז דער תוכן פנימי פון סוכה גורם אז זיי זאלן ווערן פטור (ע"פ הלכה, כנ"ל ס"ב) פון שינה בסוכה³⁵].

(31) מו"נ ח"ג פל"ד.

(32) וראה לעיל הערה 13, שיחדי סגולה בדורות שלפנ"ז היו יכולים לישון גם באור מקיף דסוכה. ע"ש.

(33) ועד"ז בשאר בנ"א דהמצב המבואר לקמן ס"ח.

(34) דוגמא לדבר — מצות עונג שבת, דמצוה לענגו באכילה ושת' ואכילת בשר ושתית יין כו' „מן הסתם יש לרוב בנ"א ענג באכילת בשר כו'“ (שו"ע

(אראפגעבראכט אין צפע"נ שם*) אז
„עיקר ישיבת הסוכה — אכילה שתי
ושינה“.

ועד"ז געפינט מען, אז דער אלטער רבי
פסק'נט: אז די ברכה אויף מצות סוכה
באציט זיך אויך אויף שינה בסוכה (נאך
סאזי ניטא קיין באזונדער ברכה אויף
שינה, ווייל דאס איז מען יוצא מיט דער
ברכה אויף אכילה בסוכה).

והדרא קושיא לדוכתא: וויבאלד אז
לויט שיטת אדמו"ר הזקן איז „מצות
ישיבה בסוכה“ כולל אויך שינה בסוכה
— ווי קען מען זאגן, אז דער תוכן פנימי
פון דער מצוה איז סותר ענין השינה?

ו. וועט מען דאס פארשטיין בהקדם
וואס חז"ל דערציילן⁴⁰ בנוגע לשמחת
בית השואבה — „כשהיינו שמחים
שמחת בית השואבה . . לא טעמנו טעם
שינה דהוה מנמנמי אכתפא דהדדי“.

פון דעם איז מובן, אז אין די טעג פון
שמחת בית השואבה האבן די תנאים ניט
געשלאפן בסוכה⁴¹ (ווייל דער פירוש אין

ה. אבער באמת קען מען אזוי ניט
פארענטפערן מנהג רבותינו נשיאנו —
ווייל לויטן פסק הלכה פון אלטן רבין
בשולחננו, איז אויך שינה א טייל פון
מצות ישיבה בסוכה. ווי ער זאגט
בפירושי⁴², „כיצד מצות ישיבה בסוכה
שיהי' אוכל ושותה וישן ויטייל ודר
בסוכה“.

[ומקורו — פון רמ"א⁴³: אויף דעם
לשון המחבר (וואס איז לשון הרמב"ם)
„כיצד מצות ישיבה בסוכה שיהי' אוכל
ושותה ודר בסוכה“, איז דער רמ"א
מוסיף די ווערטער „(אוכל ושותה) וישן
ומטייל“. ד.ה. דער רמ"א האלט אז
מצות ישיבה בסוכה איז כולל אויך שינה
(וטייל) בסוכה⁴⁴].

ולכאורה איז דאס אויך דעת הטור,
וועלכער איז מוסיף⁴⁵ (אויף לשון
הש"ס⁴⁶ הנ"ל) „אוכל ושותה וישן“. און
דאס איז מתאים מיט דעת רש"י⁴⁷

אדה"ז אויך סרמ"כ ס"ב, ומ"מ מי. שהאכילה מוקט
לו . . איז לאכיל כלל וכמעט שאסור לו לאכול שלא
יצטער בשבת⁴⁸ (שי"ע אדה"ז שם סרפ"ח ס"ב).

וראה בארוכה לקו"ש חכ"א (ע' 84 ואילך) ע"ד
מנהג רבותינו נשיאנו שברובא דרובא לא אכלו פת
בסעודה שלישית. ע"ש באורך.

(35) סתר"ט ס"ד.

(36) סתר"ט ס"א.

(37) ועפ"ז מובנת הוספת הרמ"א בזה — אף
שגם המחבר עצמו ממשך בסעיף ב „אוכלים
ושותים וישנים בסוכה כל שבעה“ (ועד"ז ברמב"ם
שם ה"ז) — כי הביי ס"ל (כהרמב"ם) שאין שינה
חלק ממצות ישיבה בסוכה ויהא רק שלילת איסור,
משא"כ להרמ"א (ואדה"ז).

(38) סתר"ט.

(39) סוכה כ, ב [כצ"ל בצפע"נ שם] ד"ה לא יצא.
ועד"ז שם ז, א ד"ה מאי לאו. רש"י שבהערה הבאה.

(40) ומציין לעירובין (מד, א) „כדי שיאכל וישתה
וישן“. וראה פרש"י שם: עיקר מצותה של סוכה בג'
דברים אלו. ועד"ז בפרש"י שם ריש ע"ב.

(41) סתר"ט ס"ב (מתוס' ורא"ש שבהערה 30).

(42) ואם אינו רוצה לאכול בסוכה ז"ל — צריך

לכרך גם על שינה וטייל (ש"ע אדה"ז שם סט"ז).

(43) סוכה נג, א (ובתוספתא וירושלמי שבהערה

15 לא הובא „אכתפי דהדדי“).

(44) ואת"ל שגזירה דכלי שיר בשבת ויו"ט נתקנה

בבית שני (ראה לקו"ת ר"ה נז, ג), ולפני הגזירה

חגגו שמחת ביה"ש כל שכעה (שהרי זהו הטעם

(*) כפסק ההלכה ברמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"י
ה"ו — ממשנה סוכה רפ"ד. וראה הפלוגתא בזה —
ויקרא נ, א) דויתוך המים התחיל מיום א' לסוכות
ובתקיעת חזקת הרמב"ם (שהובא כשהי"ג שלאחרי)

(*) ראה ביאורי הגרי"א בשו"ע שם.

ברור אז די תנאים האָבן זיך משתדל גע-
ווען צו מקיים זיין מצות ישיבה בסוכה
כל שבעה⁴⁷ („בסוכות תשבו שבעת
ימים“⁴⁸) מיט דעם גרעסטן הידור, וב-
לשון המשנה⁴⁹ „כל שבעת הימים אדם
עושה סוכתו קבע“:

און וויבאלד אז „עיקר ישיבת הסוכה
אכילה שתי ושינה“ (כנ”ל) — ווי קומט
עס, אז מ'זאל לכתחילה קובע זיין דעם
סדר פון חגיגת חג הסוכות באופן (פון)
נמנום חוץ לסוכה⁵⁰, ובמילא) אז עס

(17) כי אם שהחייב לאכול בסוכה הוא רק בליל
א'. וכאן ואילך השו"מ (סיכה כו, א) — הרי מ"מ
גם בשאר ימי החג כשאוכל בסוכה מקיים מצוה
ומכריז עליה ויכלה כאכילת מצה כל ששה, ותייב
לעשות „סיכתו סעו“, כפנים (וראה חידושי חת"ס
לשו"ע או"ח סי"ט תרל"ט, ועוד), ופשוט שהתנאים
השתדלו לקיים מצות סיכה כל שבעת ימי החג.
ואכ"מ.

(18) אכור כג, מב.

(19) סוכה כח, ב.

(50) ואת"ל שהיו סוכות בסמיכות להר הבית,
כידוע השקוט בזה (וראה נחמ"י ח, טז — הובא
בתשובת רב האי גאון — ס' המנהיג הל' סוכה ס"ה
ועוד). וראה לקמן בהוספות ע' 497 ואילך, לכאורה
היו יכולים ליכנס בהן בלי טירחא יתירה (ראה שו"ע
אדה"ז שבהערה 46) ובאופן שלא היו מתבטלים כ"כ
משמחת ביה"ש.

ולהעיר, שמפשוט לשון חז"ל (במקומות שבהערה
15) „משם כו' לביהמ"ד כו' לאכילה ושתי כו'“
משמע, שאכילתם לא היתה בריחוק מקום כ"כ מהר
הבית (וראה שירי קרבן לירושלמי סוכה פ"ה ה"ב)
— והרי בודאי אכלו בסוכה (כדלקמן בפנים סעיף ז).

(*) ואינו דומה להא דסוכה נמו, א וברש"י וחוס'
ד"ה גמירי שם) שלא ישבו בסוכה כל ימי החג
(וכידועה השקוט בזה) — כי שם הטעם מפני
„שבהמוחיהן רועות שם“ (רש"י שם); משא"כ
בהמדובר בפנים, בנוגע לאופן סדר שמחת ביה"ש,
שלא מסתבר כלל לומר שנקבע באופן שענין לא
קיימו כל גדולי ישראל וכו' (שהשתתפו בה) מצות
סוכה (ובהידור) כל שבעה. ואכ"מ.

„מנממי אכתפא דהדדי“ איו, אז דער
נמנום איו געווען (ניט אין סוכה⁵¹, נאָר)
אין דעם מקום (עזרה) וואו מ'האט אלע
צוזאמען געפראוועט שמחת בית
השואבה).

איו לכאורה ניט גלאטיק: אע"פ אז
דער נמנום חוץ לסוכה איו זיכער גע-
ווען ע"פ היתר התורה⁵² — איו אָבער

שהחליל אינו דוחה שבת וי"ט — ראה סוכה ג,
סע"א (במשנה) ואילך (במפרשים) — נמצא שבבית
ראשון כו"י לא היו ישנים בסוכה כלל!

(15) וכן מפרש בשו"ת התשב"ץ ח"א סי' ק
(סד"ה צריך להקדים):

(16) בתשב"ץ שם משמע שהטעם הוא מפני
דשנית עראי אסור רק מדרבנן (ובגליוני הש"ס
להר"י עג"ל) לסוכה כו, א הקשה עליו שא"ז כפי
ההלכה ע"ש).

ובפשטות י"ל הטעם משום דעוסק במצוה פטור
כן הסוכה (סיכה כה, א). וברש"י ד"ה פטורין שם
„ואפי' בשעת חנייתו“, וראה שו"ע אדה"ז סתר"מ
סי"ח.

ענה שמחת יתירה דסוכות אינה תלויה בניסוד
המציא.

וראה דף רמב"ם חיד' ע' 251 הערה 43.

(*) שנת אי חנוני שמחת ביה"ש (ראה ירושלמי
סוכה פ"ה ה"א יורה כן אמת"א, ולכאורה גם אז
היתה באופן דלא טעמנו טעם שינה, וראה מאירי
לסוכה נג, א) „כל המקיים שמחת ביה"ש לא היו
טועמים טעם שינה“.

וראה רמב"ם יהל' לילב פ"ח ה"ב). בחג הסוכות
היתה במקדש יום שמחה יתירה... וכיצד היו עושין
... כל הליכה, ומפשוט לשון משמע שהוא מה"ת
וזהו בלשון חז"ל ע' 261 ואילך. וראה שם ע' 270
הערה 44, דייק שגם השימוש רש"י (סוכה ג, ב ד"ה
דברי הכל) כן הוא ע"ש.

(*) ומשמע מדבריו שומנום כזה וכלל בשנית
עראי (ראה רש"י סוכה שם (הושעק בשו"ע אדה"ז
חורגים ח"ו) שפעמים שאינו אלא מנמנם מעט ודיו
בכך, וראה שפת אמת (לסוכה שם) ופרמ"ג או"ח
סתר"מ (משכ"ז סק"ה) השקוט בשיעור שינת
עדא"ל, ולהעיר מל' הרי"ח סוכה ג, א: לא ראינו
שורה בהרדמה אלא שינה כעין נמוס. ואכ"מ.

„בסוכות תשבו“ כולל (בעיקר) אָט די דריי ענינים.

און וויבאלד אַז עיקר קביעות ישיבתו של אדם ווערט באשטימט (ניט אין „מקום לינה“, נאָר) אין מקום אכילתו דוקא (ווי דער צפעניג⁵³ ברענגט די ראיה פון הלכות עירובין⁵⁴) — דעריבער, איז אין די דריי ענינים (אכילה שתי ושינה) גופא, איז דער עיקר ענין פון ישיבה בסוכה פארבונדן מיט אכילה דוקא⁵⁵, ווי דער אלטער רבי זאגט בפירוש⁵⁶, אַז „אכילה (ש)היא עיקר מצות הישיבה בסוכה“ (כאָטש אַז די מצוה איז כולל אויך שינה בסוכה, כנ"ל), ומהאי טעמא מאַכט מען די ברכה על אכילה בסוכה דוקא, און די ברכה על האכילה פטריט שתי ושינה וטיוול, ווייל זיי זיינען „נמשכים וטפלים לאכילה“⁵⁷.

און דערפאר איז ניט געווען נויטיק אַז די תנאים זאלן גיין „מגמנא“ זיין אין אַ סוכה כדי אַז ביי זיי זאל זיין „סוכתו קבע“ — ווייל דאָס האָבן זיי אויפֿ־געטאָן בשלימות דורך זייער אכילה בסוכה (ווי די גמרא⁵⁸ דערציילט זייער סדר היום „... משם לאכילה ושתי“).

פעלט אין דער שלימות פון „סוכתו קבע“ (וואָרום מ'האָט ניט „עיקר ישיבת הסוכה (וואָס איז כולל) (אכילה שתי ושינה)“!)

איז דערפון גופא געדרונגען, אַז אפילו ווען מ'איז ישן (ע"פ היתר התורה) חוץ לסוכה, קען זיך איפטאָן לכל הדיעות [אויך לפי פסק אדה"ז הנ"ל] אַז מצות ישיבה בסוכה איז כולל שינה בסוכה [דער קיום מצות „בסוכות תשבו“ בשלימותה (מיט דעם הידור ווי חנאים האָבן מקיים געווען אַ מצוה)].

ז. ויש לומר די הסברה אין דעם:

דאָס וואָס מצות ישיבה בסוכה איז כולל ענין השינה, איז ניט דער פירוש אין דעם, אַז מצות סוכה לייגט אַרויף אַ באַזונדער חיוב פון שינה בסוכה

— וואָס דעמאָלט וואָלט אויסקומען, אַז ווען איינער שלאָפט ניט אין סוכה (מאיהו טעם שיהי, אפילו צוליב דעם וואָס תורה פטריט אים פון שינה בסוכה), פעלט בפועל⁵⁹ ביי אים אין קיום מצות ישיבה בסוכה כדבעי —

נאָר עס איז בלויז אַ פרט פון דעם חיוב כללי „תשבו כעין תדורו“: דער חיוב התורה איז — „בסוכות תשבו שבעת ימים“, עס דאַרף זיין ישיבה (והעכבה⁶⁰) אין סוכה — „סוכתו קבע“; נאָר אזוי ווי קביעות הישיבה פונעם אדם איז פארבונדן מיטן מקום וואו ער טוט זיינע ענינים עיקריים — אכילה שתי ושינה — דעריבער איז דער חיוב פון

53) ד.א.נ. קייל כמ"ד בעירובין ד' ע"ב ע"ב [ע"ג, רע"א] דעיקר דירה של אדם הוא מקום פיתא' (ולא „מקום לינה“).

54) כמפורש ברא"ש סוכה שם (בשם ר"ת) „שעיקר הקבע שאדם עושה בסוכה היא אכילה“ (ולכן מברכים על אכילה דוקא). ולהעיר, שהחייב דליל א' הוא אכילה בסוכה ולא שינה (וראה ריטב"א לסוכה כו, א).

55) סתרי"ט ס"ב (ומקורו מרא"ש סוכה שם).

56) ועפ"י י"ל דמ"ש בצפ"ע שם דדוקא האכילה „עושה את הסוכה לסוכה“ מתאים גם לדעת אדה"ז (אלא שאדה"ז ס"ל דשינה היא חלק ממצות ישיבה בסוכה). ואכ"מ.

57) מקומות שבהערה 15.

51) ע"ד מרז"ל (ירוש' קדושין פ"ג ה"ב) דאונס כמאן דעביד לא אמרינו.

52) ראה רא"ש סוכה פ"ד סי'ג. תרי"ט סוכה פ"ב מ"ד בסופה.

וואס זיכער איז די „אכילה ושתי" גע-
ווען בסוכה⁵⁹, וויבאלד אז אכילה טוט
אויף די „עיקר" „ישיבה" (העכבה) וקב"י
עות אין סוכה, אזוי אז ביי זיי האט גאר-
ניט געפעלט אין קיום מצות „בסוכות
תשבו".

ועפ"ז מובן אויך בענינו, אז כאטש
דער תוכן פנימי פון חג הסוכות איז
מונע דעם ענין השינה בסוכה — פעלט
כלל ניט עי"ז אין קיום מצות ישיבה
בסוכה ע"פ הלכה.

[און דאס וואס ע"פ הלכה איז שינה
בסוכה א פרט פון מצות ישיבה בסוכה
— איז עס דערפאר וואס התורה על
הרוב תדבר, און רוב בני אדם זיינען ניט
מרגיש דעם אור מקיף שבסוכה, כנ"ל
סוף סעיף ד].

ח. אמנם, די הסברה פארענטפערט
נאר דעם פתגם פון כ"ק אדמו"ר
האמצעי און די הנהגה פון כ"ק מו"ח
אדמו"ר ויחידי סגולה, וועלכע זיינען
מרגיש דעם אור מקיף שבסוכה.

מ'זעט דאך אבער אין דער הנהגה פון
כמה וכמה, אז אויך אזעלכע, וואס זיינען
נאך ניט אין דער דרגא פון (קענען)
מרגיש זיין דעם „אור מקיף" שבסוכה,
זיינען זיך ניט נוהג צו מהדר זיין צו
שלאפן אין סוכה (כאטש אז באכר"ש זיי-
נען זיי מהדר אפילו במקום שאין חיוב).

איז די הסברה אין דעם בפשטות:

חסידים, זייענדיק מקושר צו רבותינו
נשיאינו, לערנען תורתם (ע"מ לעשות)
און גייען בדרכיהם — איז מנהג רבו-
תיהם בידיהם

(ע"ד ווי די גמרא⁶⁰ דערציילט אז „רב
אחא . . מהדר אתרי וחד" (נעמען א
הדס וואס האט נאר „שני עלין בעוקץ
אחד ועלה אחד מלמטה ועולה ורוכב
על השנים"⁶¹) ווי די דיעה פון רב כהנא,
כאטש אז רב כהנא עצמו זאגט נאר
„אפילו תרי וחד", אבער „תלתא בחד
קינא כל שכן דכשר"⁶², נאר „הואיל
ונפק מפומי" דרב כהנא איז דאס ביי
תלמידו געווען אז ענין של הידור — צו
טאן דוקא כוותי')

ונוסף בענינו: דער ניט פירן זיך
בפועל כהנהגת רבותיהם בכל שאפשר
— מאכט בא זיי א צער (וואס המצטער
פטור מן הסוכה)⁶³.

ויתירה מזו בנד"ד, וואס דער מיטע-
לער רבי האט דעם ענין געמאנט פון
חסידים (ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר דער-
ציילט אין דער שיחה⁶⁴) — קען ער
(השייך לרבותינו נשיאינו) ניט שלאפן
רואקערהייט אין סוכה. ווייל כאטש
דער „אור" הסוכה איז ניט מבלבל זיין
שינה — איז ער דאך אבער מצטער
דערפון גופא, פארוואס האלט ער ניט
ביי דער מדריגה אז דער אור הסוכה
זאל ביי אים לייכטן כ"כ בגלוי ביז ער
זאל ניט קענען שלאפן אין סוכה;

און אפילו איינער וואס אים ארט ניט
פארוואס ער איז ניט מרגיש דעם אור
שבסוכה — איז ער אבער זיך מצטער
פארוואס דער ווארט פון מיטעלער
רבי'ן דערנעמט אים ניט;

(59) סוכה לב, סע"ב.

(60) רש"י שם ד"ה תרי.

(61) רש"י שם ד"ה מהדר.

(62) ראה לעיל הערה 20.

(63) הנ"ל הערה 8.

(58) שהרי בודאי החמירו ע"ע שלא לאכול
ולשתות כלום חוץ לסוכה (ראה הנסמן לעיל הערה
(1).

און מצד דעם, איז דער שלאפן אין סוכה⁶² גורם ביי אים א צער — היתכן ער קען שלאפן בלי צער אין סוכה — און המצטער פטור מן הסוכה.

[און אע"פ אז דער צער קומט נישט פון דער סוכה עצמה, נאר פון אז ענין צדדי (פון זיין) פחיתות המצב, וואס אים ארט נישט א ווארט פון מיטעלער רבי'ן] — איז אבער דער דין פון מצטער פטור מן הסוכה נישט נאר אין פאל ווען דער צער קומט פון דער סוכה עצמה, נאר אויך⁶³ ווען די סיבת הצער (בישיבה בסוכה) איז פון א דבר שמבחוץ⁶⁴, אזוי ווי קור, גשמים וכיו"ב.

⁶² והיינו, דנוסף על צערו בכלל ממצבו הירוד [שאינו מרגיש האור מקיף שבסוכה (או מזה שפתגמו של אדמו"ר האמצעי אינו פועל עליו כו')] — שמצער זה לא ינצל גם ע"י כניסתו לבית (ראה רמ"א או"ח סתר"מ ס"ד. שו"ע אדה"ז שם ס"ה) — הרי מטעם השנייה בסוכה גורם לו צער (נוסף), היתכן שיכול לישון בסוכה בלי צער, כבפנים.

⁶³ להעיר מצפ"ע (מהד"ת כה, רע"ג) שיש חילוק, דכשהצער בא לו מן הסכך והדפנות שוב אינה סוכה כלל, משא"כ במצטער ע"י סיבה אחרת הוא רק פטור. ע"ש.

⁶⁴ ברש"י סוכה כו, א ד"ה מצטער — שהסוכה מצערתו, אבל פשיטא שכוונתו להשיבה בסוכה (שהרי הצער אין צ"ל מגוף הסוכה עצמה. וראה צפ"ע שם), וכלשונו שם לפניו (כה, ב ד"ה צערא דממילא) — שהסוכה מצערתו כגון חמה או צינה או סירחא בדברים שסיכך בהו' (והרי, חמה או צינה אינו מהסוכה עצמה ורק גורמות שהשיבה בסוכה תהי' בצער).

וכן בעניננו, אז וויבאלד לפועל איז שינתו בסוכה פארבונדן מיט צער (מצד "קור", מצד דעם וואס עס איז נישט בהתאם צו רצונו של אדמו"ר האמצעי) איז ער פטור מן הסוכה].

* * *

ידיה רצון, אז מ'זאל זוכה זיין בקרוב ממש צו סוכת עורו של לויתן⁶⁵, ובכללות צום "ופרוס עלינו סוכת שלומיך" — דער גילוי דלעתיד (וואס א מעין דערפון איז מאיר אין דעם מקיף הסוכה)⁶⁶ — בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, ובמהרה בימינו ממש.

(משיחות יום ב' דחג"ס.)

יום שמחית ושבת בראשית תשל"ו

⁶⁵ ב"ב עה, א. יל"ש אמור רמז תרנג (בשם הפסיקתא. והוא בפסיקתא דרי"כ (הוצאת באבער) פסקא אחרייתא דסוכות).

⁶⁶ כידוע דסוכה היא דוגמת תיבת נח (ד"ה כי פדה לאדה"ז — סה"מ אתהלך לאזניא ע' נז, ועם הגהות — אוה"ת נח תרסט, ב ואילך. וראה שם תרלת, ב. המשך וככה תרל"ז פצה"צ. ועוד) שבה ה' מעין השלום דלעתיד. וראה ד"ה בסוכות תשבו תשל"ו פ"ד (סה"מ — מלוטס ח"א ע' קצ"ח).